

Az erdősítések és fásítások műszaki átvételeinek értékelése a kecskeméti erdőfelügyelőségen

DR. TÓTH KÁROLY

A IV. ötéves tervünk kezdetére céltudatosan időzített 32/1970. MEM sz. utasítás, valamint a 9/1971. MÉM—PM—ÁH sz. együttes rendelet minden erdősítést végző szerv részére egyértelműen szabályozta az erdősítések, fásítások tervezési, elszámolási rendszerét. Igen nagy szükség volt erre, mert főleg az állami és szövetkezeti szektorok erdősítési elszámolási rendszerének különbözősége a korábbi időszakban már bizonyos feldrúzsolásokat okozott.

A pénzügyi alapelveknek közös nevezőre hozásán túlmenően fentnevezett jogszabályoknak gazdaságpolitikai jelentőségét főleg abban látom, hogy a szövetkezeti szektor erdőművelési tevékenységének színvonalát az államerdészeti szintre kívánja felemelni, ill. máris feltételezi az azonos szakmai szintet. Ezután mindkét szektorban egyenlő mércével mérjük az erdősítések eredményességét, azonosak a közzgazdasági szabályzók, de a szakmai követelmények is! Az új szempontok érvényesítése, a központi koncepció gyakorlati megvalósítása érdekében különösen nagy feladat hárul az erdőrendezősekre, erdőfelügyelősekre, ahol egy kézben fut össze minden szektorban végzett fásítási munka értékelése, a tervek felülvizsgálata és jóváhagyása, így szintetizálni tudják az eredményeket.

Az 1971. évi nyári műszaki átvételek idején alkalmaztuk először az új erdősítési jogszabályokat mi is, ami azt jelentette, hogy első ízben kellett felügyelőinknek átvenniük minden egyes erdősítés, fásítás alá vont földrészletet. Ezáltal megszűnt a többéves erdősítéseknek saját átvételi lehetősége, amit egyes szervek (pl. erdőgazdaságok) idáig végezhettek, betöltve ezzel a beruházó, kivitelező és műszaki átvéző funkcióját egyaránt. E tarthatatlan állapot megszüntetése azt eredményezte, hogy első ízben kaptunk reális képet az erdősítések készültségi fokáról, de ugyanakkor azt is, hogy pl. egyedül a kecskeméti erdőfelügyelőségnek kerekén 18 ezer ha erdősítést, fásítást kellett átvennie, mely több mint három hónapos folyamatos leterhelést jelentett számunkra.

Az alábbiakban ismertetem a műszaki átvételek eredményét és az új átvételi előírásokra vonatkozó észrevételeimet.

Az 1. táblázat adataiból kiemelek egy-két érdekességet: pl. az összesen 18 572 ha alá vont területből a Kiskunsági EFAG munkája már csak 60⁰/₀-os

1. táblázat

1971. évi erdősítési műszaki átvételek adatai

Szektor	Erdőrészle- tek száma db	Erdősítés— fásítás alávont ter. ha	Erdősítéssel ér. ter.		Átlagos erdőrészlet nagyság ha/db
			ha	alávont ter. %-ában	
Erdőgazdaság	3400	11 340	7 770	69	3,3
Állami Gazdaság	135	1 776	1 400	79	13,2
VIZIG	4	30	26	86	7,5
KPM	13	80	65	81	6,1
Egyéb tanácsai	10	66	52	79	6,6
Termelőszövetkezet	660	5 280	4 440	84	8,0
Összesen	4222	18 572	13 753	74	4,4

részarányt képvisel, 40% erdősítést már az egyéb szektorok végeznek. Különösen kiemelkedő a tsz-ek fásító tevékenysége, amely most kereken 30%-os. A IV. ötéves terv végére további eltolódás várható, kb. 50—50%-os erdősítési arány kialakulását tervezzük. Jelentős az állami gazdaságok erdősítési munkája is, bár szándékaik sokkal nagyobbak, mint a pénzügyi lehetőségek. Az erdősítéssel érintett területnek az alávont területhez viszonyított aránya jól tükrözi az erdőfelújítási hátralékok nagyságát is. Ez az erdőgazdasági szektorban a legmagasabb. A további növekedés népgazdasági szempontból már nem megengedhető! Az egy erdőrészletre (földrészletre) eső terület nagysága igen nagy szóródást mutat. Ennek magyarázata az erdőgazdasági területek aprólékosabb üzemtervezésében, az egyéb szektorok esetében pedig a nagyobb táblák befásításában, cellulóznymar telepítésében található. A több mint 4200 erdőrészlét pedig érzékelteti azt az adminisztrációs munkatömeget, melyet az átvételi lapok kitöltése, összesítése, az üzemtervi nyilvántartásba való bevezetése stb. jelentett nekünk azonos időszakban hagyományos, kézi módszerrel.

A 2. táblázat az összes alávont területeknek erdősítési nemenkénti bontását mutatja. Ebből szintén kiemelek néhány érdekességet. Az erdőgazdasági szektorban pl. erdőfelújításnak, erdőtelepítésnek 45—55%-os aránya hűen tükrözi az elmúlt három év faanyagértékesítési konjunktúrája miatt felfutott (főleg akác) véghasználatoknak erdőfelújítást növelő hatását (5000 ha alávont területből még így is kereken 2050 ha az üres vágásterület!).

Az állami gazdaságokban és a tsz-ekben érthető a cellulóznymarok dominálása, hiszen ezekre épült fel az egész program! A jövőben viszont itt is nagyobb arányban fog nőni — számításaink szerint — az erdőtelepítések területe, főleg a nemesymar termőhelyek további igénybevitelének korlátozott lehetőségei miatt. A vízügyi igazgatóságok jóformán csak a gátvédelmi botlófűzeseik

1. ábra: Kunfehértói „Előre” TSZ 2 éves cellulóznymar-telepítése

Erdősítés alá vont terület megoszlása

Szektor	Erdő- felújítás	Erdő- telepítés	Mg-i cell. nyár.	Összesen
hektár				
Erdőgazdaság	5000	6340	—	11 340
Állami Gazdaság ...	48	562	1166	1 776
VIZIG	30	—	—	30
KPM	—	80	—	80
Egyéb tanácsi	—	66	—	66
Termelőszövetkezet	532	1833	2915	5 280
Összesen ...	5610	8881	4081	18 572
%	30	48	22	100

átalakítását végzik, mivel a jéglevonulási sávban levő korábbi véghasználati területeik felújítási tilalom alá esnek. A KPM útfásításainak zöme a korszerűsítés alatt álló E 5. főútvonal menti fasorok, facsoportok telepítéséből áll. Egyéb tanácsi vonalon a zöldövezeti, közjóléti erdősítések folynak, Kecskemét város, Dunapataj—Szelidi tó, Lakitelek—Tőserdő és egyéb kisebb üdülőhelyek körzetében. Ebben a kategóriában már a IV. ötéves terv folyamán az igényeknek igen nagymértékű felfutásával kell számolnunk. Ez minden szempontból helyes és öröndetes, fel kell készülnünk teljes mértékű kielégítésükre. Mivel erdőgazdasági kivitelezésben készülnek, a szakszerűség követelményei könnyebben kielégíthetők.

2. ábra: Kiskunsági EFAG 4 éves befejezett feketefenyő-telepítés Kunbaracson

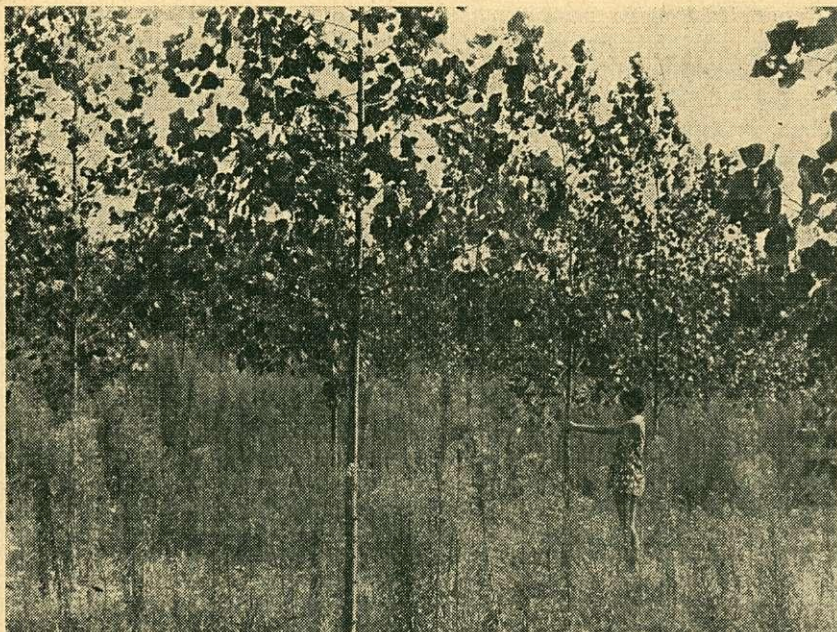
Rendkívül érdekes és számunkra hasznos adatokat foglal magában a 3. táblázat. Ebben szektoronként és erdősítési nemenként mutatom be az erdősítéssel érintett területeknek állománytípusok szerinti megoszlását. Az átvételi lapok felvételének új módszere és a termőhelynek megfelelő állománytípus kódolása első ízben nyújtott lehetőséget arra, hogy egzakt módon mérhessük le erdősítéseinknek, fásításainknak fafajok szerinti differenciálódását. Érdekes ez azért is, mert mostanában erdész szakkörökben elég gyakori vitatéma az Alföldnek — ezen belül főleg a Duna—Tisza-közének — elfenyvesedése. Mivel jelenleg a kecskeméti erdőfelügyelőség területén van legtöbb folyamatban levő erdősítés, fásítás, ez a táblázat a vitát több oldalról is megvilágítja.

Ezzel kapcsolatosan kétségtelenül megállapítható a fenyők (erdei- és fekete-fenyő) nagyarányú térhódítása. Ez eléggé differenciáltan jelentkezik, különböző arányokat találtunk az erdőfelújításban és erdőtelepítésben, egyes szektoron belül, vagy szektorok között is. Erdőfelügyelőségi szinten erdőfelújításban 61⁰/₀-os, erdőtelepítésben 76⁰/₀-os arány állapítható meg. Ez önmagában véve elég magas. Viszont, ha az összes végzett erdősítésekbe, fásításokba a cellulóznáyrásokat is beleszámítjuk — mivel lényegét tekintve ezek is erdei fafajokból álló zöld felületek — akkor a fenyők együttes aránya már csak 52⁰/₀. Tehát gyakorlatilag kimondható, hogy a lomb-fenyő telepítések fele-fele rész-

3. táblázat

Erdősítéssel érintett területek fafajmegoszlása

Szektor	Erdősítéssel érintett ter. ha=100%		Főbb fafajcsoportok %-a					
			ksT	nNy fFü	hNy e. l. l.	Ef	Ff	A e. k. l.
Erdőgazdaság	erdőfelújítás	2 510	1	12	14	27	39	7
	erdőtelepítés	5 260	1	3	2	20	72	2
	együtt:	7 770	1	5	5	24	61	4
Áll. Gazd.	erdőfelújítás	10	—	60	20	—	—	20
	erdőtelepítés	353	—	32	10	22	10	26
	cell. nyár	1 037	—	100	—	—	—	—
	együtt:	1 400	—	82	2	6	2	8
VIZIG	erdőfelújítás	26	—	100	—	—	—	—
KPM	erdőtelepítés	65	—	41	40	—	—	19
Egyéb tanácsi	erdőtelepítés	52	50	25	10	—	—	15
TSZ	erdőfelújítás	195	—	13	15	25	10	37
	erdőtelepítés	1 575	—	40	13	18	11	18
	cell. nyár	2 670	—	100	—	—	—	—
	együtt:	4 440	—	75	5	7	4	9
Erdőfelügy. mindössz.	erdőfelújítás	2 741	1	13	13	26	35	12
	erdőtelepítés	7 305	—	12	4	21	55	8
	cell. nyár	3 707	—	100	—	—	—	—
	együtt:	13 753	1	36	5	16	36	6

3. ábra: Kiskunfélegyházi „Kiskunság” Tsz. 2 éves őriásnyár-telepítés (mélyfúrós)

arányt képviselnek, nincsen okuk különösebb aggodalomra a fenyő monokultúrák térhódítása miatt!

Érdemes azonban a viszonylag kedvező végszámokon belül is vizsgálni, mert igen nagy eltolódások tapasztalhatók. Legmagasabb a fenyőerdősítések aránya a Kiskunsági EFAG területén: erdőfelújításban 66⁰/₀, erdőtelepítésben 92⁰/₀ (!), a kettőben együttvéve 85⁰/₀. Ez már valóban magasnak ítélnél, és a fenyőtermesztésnek komplex megvalósítását (erdővédelem, tisztítások, fenyőtű hasznosítás, kérgezés, gyantázás stb.) követeli meg az illetékesektől. Jó előre fel kell készülniük minden vonalon az alföldi — homoki — fenyvesek szakmai kezelésére annál is inkább, mert ezek fatermesztési szempontból is figyelemreméltó eredményeket produkálnak. Külön ki kell térni a fenyőknek egymás közötti arányára is. Semmiképpen sem helyeselhető a feketefenyő, erdeifenyő közel $\frac{2}{3}$ — $\frac{1}{3}$ aránya. Ezt bizonyítja a helyszínelések során tett azon megállapításunk is, hogy igen sok erdeifenyő termőhelyen feketefenyő erdősítést találunk. Érdekes, hogy ez a feketefenyő javára kimutatott egészségtelen eltolódás csak éppen az erdőgazdaság esetében áll fenn.

Az állami gazdaságok erdősítéseiben a fenyők csak 32⁰/₀-ot képviselnek. Ez jelzi a lombos fafajokkal erdősíthető, viszonylag jobb termőhelyeket. Állományszerű, nagyobb területen összefüggő erdősítések a tsz-ekben található még, ahol erdőfelújításban 35⁰/₀, erdőtelepítésben 29⁰/₀ a fenyők aránya. Ez szintén kifejezi az erdősítésre kijelölt területek termőhelyi jóságát, viszonyítva az erdőgazdaság buckás területeihez.

Általánosságban is feltűnő viszont néhány alföldi őshonos fafajunk területének indokolatlan visszaesése. Érthetetlen pl. a tölgy 1⁰/₀-os, de főleg a hazai nyárák 5⁰/₀-os aránya, ami a természetes és kultúrerdők közötti aránytalanság fokozódását is bizonyítja! Az akácnak alacsony, 6⁰/₀-os jelenléte már az új erdő-

4. ábra: Kiskunhalasi Allami Gazdaság 3 éves befejezett cellulóznyárása Kígyóson

sítési egységárak közgazdasági szabályozó hatásának is a következménye. Ennek a fafajnak ilyen hátrányos megkülönböztetése itt a homokon — szerintem — egyáltalán nem indokolt. Az alföldfásítás egykori úttörő fafajával szemben kissé méltánytalannak is tetszik ez a „bánásmód”, különösen ha figyelembe vesszük, hogy a homoki erdőgazdaságok fahasználati ágazatuk nyereségének zömét éppen ezekben az években nagy tömegben véghasználatra érett akácok kitermeléséből és feldolgozásából nyerik. Mind az akác-export lehetősége, mind az ipari feldolgozás is jó úton halad, de a csemetenevelés egyszerűsége és olcsósága, valamint az akác aránylag rövid vágásfordulója gazdaságilag is „életképességét” bizonyítja.

Végezetül az új műszaki átvételi rendszer általános értékelését is megkísérlem, felügyelői szemszögből:

— Rendkívül pozitívnak értékelhető az, hogy minden egyes szektorra nézve azonos elvek, szempontok és módszerek alkalmazhatók. Ez megteremtette az elszámolás és az értékelhetőség alapjainak azonosságát is.

— A gazdasági éves műszaki tervezés-elszámolás (X. 1.—IX. 30.) azonos rendszerének kiterjesztése minden fásító szektorra egyformán biztosítja a természeti-biológiai körülményekhez jobban igazodó ültetési időszak célszerű kihasználását.

— Sürgősen és megbízhatóan meg kell oldani viszont az átvételi lapok gépi feldolgozását és az eredményességi adatok nyilvántartását, mert a kézi összeállításoknak és nyilvántartásoknak „rabszolgamunkája” hihetetlenül igénybe veszi a dolgozók munkaidejét, és a hibalehetőség is nagyobb. Ilyen nagy volumenű erdősítési tevékenység ellenőrzésére a manuális feldolgozási módszer ma nem eléggé termelékeny, hátráltatja a további fejlődést.

— Az átvételi lapok rovatainak kitöltése, logikai egyezősége, kódolása stb. igen sok időt, komplikált esetekben darabonként 10—15 percet is igényel, még egy rutinos felügyelőtől is. Hozzávéve a legmelegebb nyári időszak, az indigó és a vastag nyomdapapír okozta kényelmetlenséget, a technikai végrehajtás is nehézkes. Mindezekben feltétlenül könnyíteni lehet és szükséges is!

— Mind a beruházók, mind a gyakorlati műszaki átvevők érdekei megkívánják azt is, hogy az erdősítési elszámolási rendszert meghatározó nevezett jogszabályok, terv- és elszámolási nyomtatványok, nyilvántartási módok stb. hosszú időszakon keresztül változatlanok maradjanak.

Д-р К. Том: ОЦЕНКА ТЕХНИЧЕСКОЙ ПРИЁМКИ РЕЗУЛЬТАТОВ ЛЕСОРАЗВЕДЕНИЯ — ОБЕСПЕЧЕНИЯ В ЛЕСНОЙ ИНСПЕКЦИИ, В ГОРОДЕ КЕЧКЕМЕТ

V каждом секторе управления лесом, от 1971-го года одинаковая система учёта и контроля работ по лесоразведению даёт возможность сделать выводы, общие для ведения лесного хозяйства. Данные, полученные в первом году, обращают внимание на то, что лесные культуры создаются кроме лесхоза почти в такой же степени и колхозы и совхозы. Вообще на более слабых песчаных местах произрастания посадки удельный вес сосновых (в том числе, в первую очередь сосны чёрной) повысился. В неоснованной мере уменьшилось применение дуба, отечественного тополя и белой акации в новых лесных насаждениях. Это последнее не обосновывается даже размышлениями с точки зрения экономичности.

Dr. Tóth, K.: EXPERIENCES ON THE TECHNICAL QUALIFICATION OF THE PLANTATIONS IN THE TERRITORY OF THE FOREST INSPECTORATE AT KECSKEMET

The system of financing and inspecting of the plantations, introduced in 1971, both for state enterprise and for other forest managing organizations permits to make some general remarks on our forest policy. Figures gained in the first year of the new system show, first of all, that state forest enterprises not the main planting organizations. State farms and agricultural cooperatives do almost the same amount of plantation. Afforestation with conifers, mainly with Austrian pine on poor sandy soils have increased significantly. Plantation with oak, domestic poplars and black locust, however, decreased without any reason. The falling back of black locust plantations can't be justified even with economic reasons.

A FAO a soproni erdészeti növénynevelési tanfolyamról.

Az erdészeti növényneveléssel és a nemesített fajták felhasználásával foglalkozó tavalyi nemzetközi tanfolyamon a FAO Erdészeti és Faipari Főosztályát *Oscar Fugalli* képviselte. A tanfolyam befejeztével a FAO Világhírek munkatársa felkereste Fugalli urat és arra kérte, összegezze legújabb magyarországi tapasztalatait.

Első kérdés: milyen fejlődést tapasztalt a magyar erdészetben?

— A kérdésre nehéz válaszolnom, mert a magyar erdészetnek csak a kutatási területét ismerem, a gyakorlati végrehajtással, illetve a kutatások gyakorlati végrehajtóival eddig nem sikerült közelebbi kapcsolatba kerülnöm. Mindig megcsodáltam Szombathely, illetve a Sárvár környéki fenyő magtermelő plantázsokat és a kísérleti csemetekerteket, amelyekről nem is azt mondanám, hogy világszínvonalon állnak, hanem inkább azt, hogy megelőzték a világszínvonalat. A gyakorlati munkába most volt alkalmam első ízben mélyebben bepillantani. A Mátrai EFAG-ban láttam az erdőgazdasági munkák gépesítését, a különböző talajmegmunkáló, csemeteültető és ápológépeket. Különösen azért tetszenek ezek és a gépi technológia, mert érzésem szerint igen sok olyan FAO-tagország sikerrel alkalmazhatná, ahol még nem oldották meg a Mátrához hasonló terepadottságú, hegyvidéki erdőművelés gépesítését.

Következő kérdés: hogyan érzékeli részvételünket a FAO erdészeti munkájában, milyen perspektívát lát ebben?

— Igazság szerint az együttműködésnek, a közeledésnek még csak a kezdeti lépései történtek a FAO és a magyar erdészeti szervezetek között, de már a kezdet is igen gyümölcsözőnek minősíthető. Hogy mennyire hasznosnak ítélem a további együttműködést, már most elárulhatom, hogy a következő jelentős programot is Magyarországon szeretnénk lebonyolítani. Ez pedig a termőhelyfeltárási és földhasznosítási témakört ölelné fel...

— A harmadik terület, amelyen szintén igen eredményes együttműködés alakulhat ki, a vadgazdálkodás...

— Szeretném hangsúlyozni, hogy az együttműködés lehetőségeit szinte kimeríthetetlennek látom...

(FAO Világhírek)